

— Ս Ի Ո Ն —

Լ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1956

ՄԱՅԻՍ-ՅՈՒՆԻՍ

ԹԻՒ 5-6

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ՎԱԶԳԵՆ Ա.

ՎԵՃ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱԵՆ ՀՕԵՈՅ

ՎԱԶԳԻՆ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ
ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ԿԱՄՕՔՆ ԱԶԳԻ
ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ
ԱԹՈՌՈՑ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՍՐԲՈՑ ԷԶՄԻԱԾՆԻ

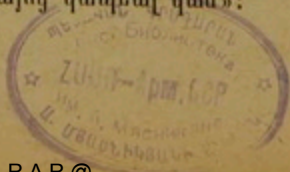
ՔՐԻՍՏՈՍԱՆԵՐ սիրոյ ողջոյն եւ օրհնութիւն հայրապետական՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, Պատրիարքութեանց հայոց Սրբոյ Երուսաղիմայ եւ Կ. Պոլսոյ, արքեպիսկոպոսաց, եպիսկոպոսաց վարդապետաց, քահանայից եւ սարկաւազաց, թեմական երեսփոխանական ժողովոց, թեմական եւ թաղական խորհուրդոց եւ պաշտօնէից, եւ սիրեցեալ համայն հաւատացեալ ժողովրդեան հայոց: «Սերն իմ բնդ ամենեւին Զեզ ի Քրիստոս Յիսուս»:

Վերացաւ սգոյ քողը Սուրբ Լուսաւորչի Գահի վրայէն եւ Հայաստանեայց Սուրբ Եկեղեցին «ուրախութեամբ ուրախ եղեւ», զի տարւոյս Սեպտեմբերի 30-ին, Սուրբ Էջմիածնայ Մայր Տաճարի լոյս կամարներուն տակ, ընտրուեցաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, որ երկու օր յետոյ, Հոկտեմբերի 2-ին, ստացաւ Հայրապետական Սուրբ Օծում, ըստ կանոնաց եւ աւանդութեանց Հայաստանեայց Սաքրելական Սուրբ Եկեղեցւոյն:

Մայր Աթոռը եւ մեր հաւատացեալ ժողովուրդը պատմական օրեր ապրեցան: Օրեր խնդութեան, օրեր ցնծութեան, օրեր մեծ յոյսերու եւ սրբազան ուխտերու:

Գումարում Ազգային Եկեղեցական ժողովի, ընտրութիւն եւ օծում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի, եպիսկոպոսական շնորհաբաշխութիւններ եւ Սրբալոյս Միւռոնի օրհնութիւն՝ հայոց վերածնած Մայր Հայրենիքի ազատ երկնքին ու կենսատու արեւին տակ, հոգեպարար եւ քաղցրալից ապրումներ պարգեւեցին բոլոր յուսացեալ հոգիներուն, եւ հաւատքի ու սրբութեան հրաքորը շունչ մը ալեկոծեց համայն հայ ժողովուրդի հոգին: Եւ մեր առաջ բացուեցան նոր յոյսերու դռներ եւ կեանքի նոր ճանապարհ: «Զայս գրեմք ձեզ, զի ձեր ուրախութիւնն կատարեալ լիցի»:

Անգամ մը եւս հաստատուեցաւ մեր պատմիչին յաւէտ ճշմարիտ խօսքը թէ՛ «Ի վերայ Աշոյն եւ Ս. Էջմիածնի ամենայն Ազգն Հայոց կապեալ կան»:

Այսօր երբ ճամբայ կ'ելլենք Մեր նուիրական գործը սկսելու, կ'ապաւինինք Աստուծոյ ողորմութեան եւ օգնութեան, մեր ժողովուրդի հաւատքին ու հաւատարմութեան եւ մեր հայրենի կառավարութեան բարեացակամութեան:

Ինչ որ զՄեզ կը խանդավառէ եւ կը ոգեշնչէ, այն նիւթական ու մշակութային հսկայածաւալ վերաշինութեան գործն է որ կատարուած է եւ կը շարունակէ կատարուիլ մեր ծաղկեալ հայրենի երկրին մէջ, եւ այն հոգեւոր վերաշինութեան գործը որ սկիզբ կ'առնէ Սուրբ Էջմիածնէն: Մենք կը գտնուինք այդ աստուածահաճոյ գործի սեմին վրայ: Մեր առաջ ճանապարհը բաց է եւ լուսաւոր: Այստեղ, հայոց աշխարհի երկնքի տակ, կենդանի է հաւատքը, կենդանի է մխիթարիչն ու Փրկիչը մեր Քրիստոս մեր հաւատացեալ ժողովուրդի սրտին մէջ: Կը մնայ որ ինքը եկեղեցին, լարէ իր հոգեւոր ու իմացական ուժերը, եւ զիտնայ օգտուիլ ստեղծուած օրինական ու գործնական բարենպաստ պայմաններէն:

Մեր բոլորիս իմաստութիւնն ու հեռատեսութիւնը, անձնուէր ու ներշնչեալ աշխատանքը պիտի ապահովեն Մեր սուրբ գործի յաջողութիւնը:

Արդ, Միածնաէջ Սուրբ Տաճարէն հրաւէր կը կարդանք ամենուն՝ «Մահիցուք եւսմարիս աքիւր՝ լուսեամբ հաւատոց, լուացեալ զսիրս ի խլկե չարեաց՝ եւ մկրտեալ զմարմին ի ջուրն սրբուրեան»:

Ըլլանք արթուն, ըլլանք արդար, ըլլանք արի, եւ պահենք մեր Սուրբ եկեղեցին՝ մեր լոյս հաւատքի վէմը, մեր հոգիներու փրկութեան ճանապարհը, մեր յուսոյ ամրոցը, մեր ազգի մայր դաստիարակը, մեր սիրոյ միութիւնը՝ անսասան, ամբողջ ու անխռով:

Ինչքան պիտի ըղծայինք, որ Մեր հայրապետական այս խղճի խօսքերը շարժէին սրտերը բոլոր անոնց, որոնց մտքերը անյոյս ու անել ճանապարհներու վրայ կը թափառին, եւ անոնց որոնք մինչեւ այսօր ալ, անջատեալ կը մնան Մայր եկեղեցիէն եւ Մայր Աթոռէն: Մենք, սիրով տողորուած, ջերմապէս պիտի աղօթենք հանապազ, որ Տէրը լուսաւորէ զանոնք եւ հարթէ հաշտութեան յաղթական ճամբան:

Թող մեր ծննդաց գործերը ըլլան ուղիղ, որպէսզի Տէրը յաջողութեամբ պսակէ զանոնք: Եւ վաղը թող պայծառանայ մեր երկինքը, եւ արեւաշող առաւօտ թող իջնէ մեր լուսաբնակ նախնեաց դարաւոր Սուրբ եկեղեցւոյն վրայ:

Մեր աշխատանքի ճամբուն, Մեր առաջին գործերէն մին պիտի ըլլայ վերակազմակերպել Մայր Աթոռը, միաբանական հոգեւոր նոր կեանք ստեղծել հայրապետահաստատ վանական կանոններու համաձայն, կեանքի կոչել Մեր սուրբ աւանդութիւնները, հոգեպէս նորոգել ու ոգեշնչել, եւ շինարար ու կարգապահ գործի լծել բոլորին, որպէս զի Ս. Էջմիածինը իրաւ եւ լրիւ կերպով իր պատմական առաքելութիւնը շարունակէ կատարել:

Պիտի տքնինք ապա վերանորոգելու եւ վերագարդելու մեր հայրենի սրբավայրերը՝ վանքեր ու եկեղեցիներ, ինչպիսին են Ս. Հռիփսիմէն, Ս. Գայանէն, Խոր-Վիրապը, Օշականը, Դեղարդը, եւ ուրիշներ, որոնք մեր հոգեւոր կեանքի սիւները կը հանդիսանան ու հռչակուած տաճարները աղօթքի եւ ուխտի, եւ զմայլելի յուշարձանները հայ նարարապետութեան փառքի:

Հայրական հոգածութեամբ պիտի հետեւինք Հոգեւոր ճեմարանի մակարդակի բարձրացման, որպէսզի ան առաւելագոյն չափով արգարացնէ իր գոյութիւնը եւ այսօրուան մեր համեստ ու երկչոտ պատանիները, տարիներ յետոյ՝ մարմնով աճած ու հոգիով զինուած, հաւատքով եւ շնորհներով լի, նուիրեալ մշակներ դառնան Տիրոջ այգիին մէջ:

Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթը՝ պիտի շարունակէ իր դերը կատարել ի մխիթարութիւն եւ ի դաստիարակութիւն մեր հաւատացեալ ժողովուրդին, եւ երբ Մեզ խօստացուած նուիրատուութեամբ յաջողինք Մայր Աթոռի տպարանը հիմնել, պիտի սկսինք հրատարակել նաեւ այլ պարբերականներ ու հոգեւոր-եկեղեցական գրականութիւն, եւ հորատարակել իմացալից կենդանիները, յաղթական պիտի ղողանջեն, եւ հորիզոնէ հորիզոն պիտի Մայր Տաճարի զանգակները, յաղթական պիտի ղողանջեն, եւ կանգուն՝ Սուրբ Էջմիածինը, աւետոն թէ՛՝ այստեղ կենդանի է Սուրբ Մեսրոպի ոգին եւ կանգուն:

հայ ժողովուրդը լուսաւորելու իր փառազարդ նամբուն վրայ: Մեր ժողովուրդը իր ողբերգական անցեալի ընթացքին շատ բան է կորսնցուցած, քանիցս ազգովին նահատակուած իսկ է, սակայն միշտ պահած է իր հոգիին մէջ ծարար լոյսին, և միշտ բալած է, փութելու վրայ կոխելով, ղէպի աղբիւրը լոյսին: Սուրբ էջմիածինը մեր ժողովուրդի լուսոյ այդ աղբիւրն է: «Մինչդեռ զլոյսն ընկ ձեզ ունի՛մ՝ հաւատացե՛մ ի լոյսն, զի որդիք լուսոյ եղիջիք»:

Ի լրումն Մայր Աթոռի դաստիարակական և լուսաւորութեան գործին, ծրագիր ունինք հիմը դնելու հոգեւոր կանոնի մը՝ կազմուած ձեռնհաս ու գիտուն հոգեւորականներէ՝ և աշխարհականներէ, նպատակ ունենալով քննական կերպով ուսումնասիրել և լոյս սփռել հայ եկեղեցւոյ պատմութեան, աստուածաբանութեան, իրաւունքի, մատենագրութեան ու արուեստներու հետ կապուած հարցերու վրայ: Եւ վերջապէս Մեր պարտքը պիտի համարենք մօտ ապագայի մէջ Մայր Աթոռը և մեր եկեղեցին օժտել սահմանադրութեամբ մը և կանոնադիրքով մը, համաձայն հայրապետահաստատ կանոններու և մեր սուրբ աւանդութեանց. «Զի նրազ է պատւիրան, և օրէնք՝ լոյս, և նանապարհ կենաց յանդիմանութիւն և խրատ»:

Էի հաւատով և յոյսով, և լաւատեսութեամբ, կոչ կ'ուղղենք հայ ժողովուրդին՝ մնալ հաւատարիմ մեր պապերու լոյս հաւատքին, երկիւղածութեամբ պահպանել մեր նուիրական աւանդութիւնները, մեր մեծասքանչ մայրենի լեզուն և հայ մշակոյթի արժէքները, զարկ տալ հայ գրականութեան ու ազգային մամուլին, հաստատուն ու ծաղկեալ պահել հայ ազգային վարժարանները, զօրավիզ ըլլալ հայ մշակութային, հայրենասիրական, բարեգործական, եկեղեցասիրական, մարմնակրթական, երիտասարդաց, տիկնանց ու օրհորդաց կազմակերպութիւններուն, իրեն գերագոյն նպատակ ունենալով՝ սփիւռքի մէջ կենդանի պահել մեր ժողովուրդի ինքնագիտակցութիւնը, հայկական շունչը, հայրենաբաղձութիւնը և մեր ազգային արդար իղծերու իրականացման սրբազան ուխտը:

Միաժամանակ հայրապետական պատուէր կուտանք մեր ժողովուրդի զաւակներուն, որ օտարութեան մէջ՝ սիրով և միաբան ապրին, բարձր և անարատ պահեն հայու պատուական անունը և հաւատարիմ ու օրինապահ քաղաքացիները ըլլան իրենց պատկան պետութիւններուն: Այսպիսով է որ զաղութահայը արդար ու անկապտելի իրաւունքը պիտի ունենայ իր հաւատքի ու սիրոյ կապը անայլալ և համարձակօրէն պահելու Մայր Աթոռին և Մայր Երկրին հետ:

Մեր հասակ նետող նոր սերունդները մանաւանդ, թող արթուն հսկին և հաստատակամ մնան՝ հայոց սուրբ հաւատքի վէմին վրայ, և հպարտութեամբ ու ճակատաբաց ապրին ու գործեն որպէս հարազատ զաւակները՝ համբանքով փոքր բայց հոգիով մեծ հայ ժողովուրդին, որ իր նահատակութիւնը գիտցաւ յաղթանակի վերածել, և այժմ իր նոր կեանքը կը կերտէ ան, իր նոր հայրենիքին մէջ, զմայլանքի արժանի խոյանքով ղէպի ոսկի իր ապագան:

Հայրենի վերածնունդի և վերաշինութեան գիտակցութիւնը խարխալ զգացումը պէտք է դառնայ մեր օրերու հայ մարդուն և ի մասնաւորի հայ երիտասարդութեան:

Եթէ մեր ազգին վիճակուած է տակաւին բաժանեալ և ցրուեալ ապրիլ ի սփիւռս աշխարհի, ապա ուրեմն մեր հոգեւոր առաջնորդներն ու մշակները, մեր դաստիարակներն ու զրչի մարդիկ իրենց սեպուհ պարտքը պէտք է համարեն մեր բաժանեալ հօտի մարմինը հոգեպէս միաւորեալ պահելու, ի մի ձուլելու զայն, մեր Սրբութիւն Սրբոց՝ Սուրբ էջմիածնի և Մայր Հայաստանի սիրոյ կրակով, զի «ամենայն բազաւոռութիւն բաժանեալ յանձն՝ աւերի, և տուն բաժանեալ յանձն՝ կործանի»:

Հոգեւոր առաջնորդ հայրեր և քաջարի հովիւներ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ, Զեր օծեալ սուրբ ձեռքերով ի մի հաւաքեցէք և ամուր կապեցէք մեր ժողովուրդը մեր սուրբ աւանդութիւններուն, մեր հազարամեայ սրբափայրերուն և մեր նոյնքան սուրբ մայրենի հոգին. և ինչ որ Զեր ձեռքերը կապեն, թող ոչ մէկ օտար ձեռք չփորձէ բաժնել: Սփիւռքի մէջ հայը հայ պիտի մնայ, պիտի տոկայ ու պիտի ապրի, և պիտի

հասնի փրկութեան ափին՝ իր սուրբ հաւատքի գորութեամբ, իր ազգային ոգւոյ կենդանութեամբ եւ իր միասնականութեամբ իբր ներշնչարան եւ լուսատու փարոս ունենալով մեր դարաւոր հոգեւոր կեդրոն՝ Լուսոյ խորան Ս. Էջմիածինը եւ վերածնած Մայր երկիրը: Ամէն այլ ճանապարհ, ամէն երկդիմի ընթացք, ամէն տատանում, մեզ կը տկարացնեն եւ կը տանին դէպի կորուստ: «Բայց մեք ոչ երբ երկմտութեամբ եմք ի կոռուս», այլ հաւատովք ի փրկութիւն հոգւոց»:

Ո՛վ ժողովուրդ հայոց, հաւատա Աստուծոյն «հարցն մերոց», Անոր խօսքին ու Արդարութեան: Հաւատա Սուրբ Լուսաւորչի լուսէ կրագին եւ Սուրբ Էջմիածնի անմահ գորութեան: Հաւատա Սուրբ Մեսրոպին եւ քաջն Վարդանին: Հաւատա մեր պապերու արդար հոգիներուն, մեր սուրբերուն եւ մեր քիւրաւոր նահատակներուն: Հաւատա քու ուժերուդ եւ քու հայկեան հանճարիդ: Հաւատա Մայր Հողին եւ քու լուսափառ ապագայիդ:

Աշխարհի խռովայոյզ այս օրերուն իմաստութիւնն ու հոգւոյ քաջութիւնը ունենանք մեր կեանքի նաւը առաջնորդելու ալիքներու ընդմէջէն մինչեւ նաւահանգիստը տեւական ու արդար խաղաղութեան: Մինչեւ երանելի օրն այն, երբ՝ «ողորմութիւն եւ հմարտութիւն պատանեացին, արդարութիւն եւ խաղաղութիւն համբուրեցին»:

Հաւատարիմ մնանք՝ «կենաց եւ խաղաղութեան ուխտին» որպէս Քրիստոսի եկեղեցւոյ հովիւներ: Հաւատարիմ մնանք աշխարհի խաղաղութեան եւ ժողովուրդներու բարեկամութեան փրկարար պատուիրանին, որպէս հշմարիտ զաւակներ հայ ժողովուրդի, որպէսզի, ո՛վ Տէր, մեր վերաշնուած հայրենի օջախը, այլեւս երբեք, երբեք չբանդուի, եւ անոր երդիկին տակ միշտ առատ ու անսպառ ըլլան՝ հացը, լոյսը եւ երգը:

Թող Աստուած անշարժ, շէն ու պայծառ պահէ մեր Սուրբ եկեղեցին եւ փառաց յոյսի Տաճար Սուրբ Էջմիածինը:

Թող պահպանիչն ու Յոյսը հաւատացելոց անփորձ ու անվտանգ պահէ մեր սիրեցեալ ժողովուրդը, թեղ անեցնէ զայն «եւնոբոս եւ զիսուրեամբ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի», եւ առատապէս պարգեւէ անոր բարօրութիւն եւ արեւոտ ու խաղաղ անհատնում օրեր:

Թող Պարգեւատուն բարեաց անսասան ու ծաղկեալ պահէ մեր հարազատ Մայր Հայրենիք՝ Խորհրդային Հայաստանը, ազատ ու հաւասար եղբայր ժողովուրդներու մեծ Միութեան մէջ:

Եւ աշխարհի բոլոր հորիզոններու տակ խաղաղութիւն թող ըլլայ:

«Այսուհետեւ եղբարք, ողջ լեւուք, հաստատուն կացե՛ք՝ մխրթանեցաւուք՝ միաբան լեւուք՝ խաղաղութիւն արարե՛ք եւ Աստուած խաղաղութեան եւ սիրոյ եղիցի ընդ ձեզ»:

Միածին Որդւոյն Արքայնասուրբ Իջման Սեղանի առաջ ծնկաչօր, մնամք աղօթող միշտ Ձեզի հետ, միշտ Ձեզ համար:

Ողորմութիւն Ամենակալին Աստուծոյ, շնորհք Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եւ հաղորդութիւն Հոգւոյն Արքայ եղիցին ընդ Ձեզ, ընդ ամենեսեանդ, ամէն:

Օրհնութեան օտյն անդրանիկ կոնդակը
գրուեցաւ 1955 դեկտեմբերի 1-ին
հայկական տօմարով ՌԵՊ
ի Ս. Էջմիածին

(ԿՆԻԲ)

ՎԱԶԳԷՆ Ա.

ԿԱՅՐԱԿԱՆՆԵՐ ՊԱՏՐԻԱՐԿ ԵՒ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԵՄԵՆԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ